

ATK tähtitieteessä

Luento 3 - IDL proseduurit ja rakenteet
Syksy 2021

IDL - proseduurit

- ▶ Viimeksi käsiteltiin IDL:n interaktiivista käyttöä, mutta tämä on hyvin kömpelöä monimutkaisempia asioita tehtäessä.
- ▶ IDL:llä on mahdollista tehdä ns. proseduuritiedostoja, jotka voidaan ajaa IDL-komentoriviltä. Tiedostot suoritetaan rivi kerrallaan, ja syntaksi on käytännössä sama kuin suoraan komentotilassa.
- ▶ Proseduureja on kolmea eri tyyppiä:
 - ▶ Pääohjelmat.
 - ▶ Aliohjelmat.
 - ▶ Funktiot.
- ▶ Proseduurin kutsuminen ja ajaminen riippuu sen tyypistä.
- ▶ Tiedostomuoto on muotoa **.pro**.
- ▶ Jokainen proseduuritiedosto päättyy riviin jossa lukee vain **END**.

IDL - proseduurit

- ▶ Hyvä ohjelmien kehitystapa on pitää editoitava ohjelma taustalla esimerkiksi Emacs-ikkunassa, tallennetaan muutokset ja katsotaan komentotilassa ohjelma ajamalla mitä muutokset ovat saaneet aikaan.
- ▶ Proseduuritiedostossa rivejä voi kommentoida pois, tai vastaavasti kommentteja voi lisätä omiksi muistiinpainoiksi lisäämällä rivin alkuun merkin `;`. Tällöin ohjelmaa ajaessa tätä riviä ei huomioida.
- ▶ Perusohjeena voidaan sanoa, että jos tarpeesi ovat taskulaskinkäyttöä monimutkaisempia on käytännöllisempää tehdä asiasta proseduuuri.

IDL - pääohjelmat

- ▶ Pääohjelma-tyyppinen proseduuri käyttää samaa työtilaa kuin interaktiivinen käyttö. Toisin sanoen, ohjelman suorituksen jälkeen siinä määritellyt muuttujat ja parametrit jäävät aktiiviseksi komentotilaan.
- ▶ Yksinkertaisimmillaan pääohjelma on muotoa:

```
print, 'Hello world!'
end
```

- ▶ Ohjelma ajetaan komennolla **.run tiedostonimi**. Esimerkiksi:

```
IDL> .run yksinkertainen.pro
% Compiled module:  $MAIN$.
Hello world!
```

- ▶ Jos tiedostonimessä muistetaan käyttää .pro päätettä, voidaan se jättää komentotilassa huomiotta:

```
IDL> .run yksinkertainen
% Compiled module:  $MAIN$.
Hello world!
```

IDL - pääohjelmat

- ▶ Ohjelman sisällä voidaan viitata muuttujaan eri kohdassa ohjelmaa, ja sen arvoa voidaan muuttaa ohjelman edetessä.
- ▶ Pääohjelmat ovat erittäin käytännöllisiä kun tarvitaan ohjelmia joissa on paljon erilaisia määrittelyitä ja halutaan tallentaa ne myöhempää käyttöä varten.
- ▶ Ohjelmiin voi sisällyttää erilaisia silmukkarakenteita (käydään läpi hieman myöhemmin).
- ▶ Pääohjelmien ongelmien etsiminen on myös helppoa. Jos suoritus pysähtyy virheeseen voi muuttujien arvoja katsoa komentotilassa.

IDL - aliohjelmat

- ▶ Aliohjelmilla on oma muuttuja-alueensa. Eli käytetyt muuttujat eivät siirry automaattisesti komentotilaan.
- ▶ Muuttujat ja niiden arvot voidaan kuitenkin siirtää komentotilaan (tai komentotilasta aliohjelmiaan) ohjelman kutsussa määriteltyjen argumenttien avulla, jos näin halutaan.
- ▶ Aliohjelma-proseduuri määritellään sen alussa olevalla rivillä:

```
PRO aliohjelman_nimi, arg1, arg2, ..., keyword1=keyword1, keyword2=keyword2, ...
```

- ▶ Jossa kerrotaan aliohjelman nimi, ja mahdolliset argumentit sekä avainsanat (keyword). Aliohjelma myös päättyy riviin jossa lukee end.
- ▶ Aliohjelman nimen ei tarvitse olla sama kuin tiedostonimen, ja yhdessä tiedostossa voidaan määritellä useita eri aliohjelmia.

IDL - aliohjelmat

- ▶ Tässä esimerkki hyvin yksinkertaisesta aliohjelmasta:

```
pro aliohjelman_nimi,x,kappaletta
; määritellään aliohjelmassa x,
; ja käytetään toista argumenttia
; sen luomiseen
x = findgen(kappaletta)
end
```

- ▶ Aliohjelma **käännetään** komennolla:

```
IDL> .run aliohjelma.pro
```

- ▶ Tämä ei kuitenkaan suorita sitä. **Suoritus** tapahtuu kirjoittamalla aliohjelman nimi ja argumentit pilkulla eroteltuna. Esimerkiksi ylläolevaa ohjelmaa voi kutsua komentotilasta tai toisesta ohjelmasta:

```
IDL> aliohjelman_nimi,uusimuuttuja,5
```

- ▶ Koska määrittelimme aliohjelman tallentamaan muuttujaan x taulukon, voimme aliohjelman suorituksen jälkeen katsoa sen arvoja:

```
IDL> print,uusimuuttuja
0.00000 1.00000 2.00000 3.00000 4.00000
```

IDL - aliohjelmat

- ▶ On syytä muistaa muutama asia aliohjelmista:
 - ▶ Jos aliohjelmaa muuttaa, on muistettava kääntää se ennen uudelleen suorittamista. Muutoin muutokset eivät ole voimassa.
 - ▶ Mikäli aliohjelma päättyy virheeseen eivät varsinaisen työtilan muuttujien arvot yms. ole käytettävissä. Takaisin perustilaan pääsee antamalla komennon **retall**.
 - ▶ Aliohjelmaan syötettävät argumentit voivat olla muuttujia tai vakioita. Aliohjelmasta ulos saatavat tietojen (output-parametrien) on oltava muuttujia. Suoritettaessa annettavan argumentin nimen ei tarvitse olla sama kuin aliohjelman sisällä oleva nimi. Argumenttien järjestyksellä kutsussa on väliä.
 - ▶ Keywordien käyttöä kutsussa etsitään aliohjelmassa käyttämällä *keyword_set(keyword)*-rakennetta. Sen käytöstä pian esimerkki.

IDL - funktiot

- ▶ Funktio-rakenteen suurin ero aliohjelmaan on, että funktiot voivat palauttaa vain yhden muuttujan.
- ▶ Funktio määritellään sen alussa olevalla rivillä:

```
FUNCTION funktion_nimi, arg1, arg2, ..., keyword1=keyword1, keyword2=keyword2, ..
```

- ▶ Palautettava muuttuja määritellään funktion lopussa *return*-lauseella.
- ▶ Aiempi aliohjelma funktioksi muutettuna:

```
function funktion_nimi,kappaletta  
  x = findgen(kappaletta)  
  return,x  
end
```

- ▶ Funktio käännetään kuten pää- ja aliohjelmat komennolla:

```
IDL> .run funktio.pro
```

- ▶ Funktiota kutsutaan komennolla:

```
muuttuja=funktion_nimi(arg1, arg2, ..., keyword1=keyword1, ...)
```

IDL - funktiot

- ▶ Esimerkiksi äskeinen yksinkertainen esimerkkiohjelma:

```
IDL> .run funktio.pro  
IDL> uusimuuttuja=funktion_nimi(5)  
IDL> print,uusimuuttuja  
      0.00000 1.00000 2.00000 3.00000 4.00000
```

- ▶ Aliohjelmien yhteydessä mainitut muistettavat erityishuomiot pätevät myös funktioihin.

IDL - komentorakenteet

- ▶ Proseduureissa voidaan käyttää muun muassa seuraavia rakenteita:
 - ▶ FOR-silmukat,
 - ▶ IF-rakenteet,
 - ▶ WHILE-rakenne,
 - ▶ STOP-proseduuri.

IDL - FOR-silmukat

- ▶ FOR-rakenteella voidaan tehdä silmukoita, joissa haluttuja toimenpiteitä toistetaan.
- ▶ Esimerkiksi jos haluttu toimenpide on yksittäinen komento.
 - ▶ tulostaa luvut 0, 1, ..., 10.
`FOR i=0,10 DO print,i`
 - ▶ tulostaa luvut 0, 2, 4, 6, 8, 10.
`FOR i=0,10,2 DO print,i`
- ▶ Esimerkeistä nähdään rakenteen tärkeät elementit:
 - ▶ FOR – aloittaa silmukan määrittelyn.
 - ▶ Silmukassa aktiivinen muuttuja jonka arvoja muutetaan. Ylläolevissa esimerkeissä muuttuja i.
 - ▶ Aktiivisen muuttujan arvoväli. Kaksi ensimmäistä pilkulla erotettua numeroa muuttujan esittelyn (i=) jälkeen.
 - ▶ Aktiivisen muuttujan arvon muutos, kolmas pilkulla erotettu numero. Ei pakollinen, vakiolisäys on +1.
 - ▶ DO – aloittaa itse silmukan.

IDL - FOR-silmukat

- ▶ Jos silmukassa suoritetaan useita komentoja käytetään seuraavaa rakennetta:

```
j=fltarr(10)
FOR i=0,9 DO BEGIN
    j(i)=i*i
    print,i,j(i)
ENDFOR
```

- ▶ Nyt BEGIN ilmoittaa että seuraa useita lauseita.
- ▶ ENDFOR päättää silmukan.
- ▶ Esimerkissä on myös rakenne, jossa taulukkon arvoja muutetaan silmukassa käytettävän muuttujan avulla. Tämä on hyvin yleistä.
 - ▶ On muistettava että IDL:ssä taulukon ensimmäisen alkion indeksi on 0, vastaavasti viimeisen on siis taulukon koko -1.

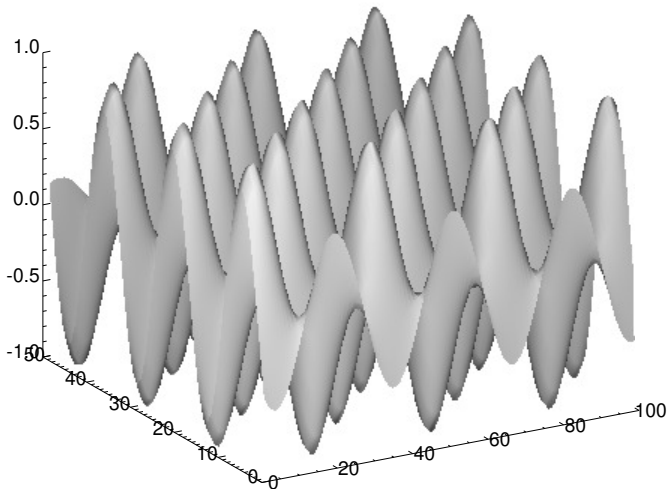
IDL - FOR-silmukat

- Tässä hieman monimutkaisempi esimerkki, jota voitte kokeilla myös harjoituksissa:

```
;taulukkomäärittelyt
x=fltarr(50,50) & y=x & z=x
;x- ja y-juoksevat numerot
FOR i=0,49 DO BEGIN
    FOR j=0,49 DO BEGIN
        x(i,j)=float(i)
        y(i,j)=float(j)
    ENDFOR
ENDFOR
;arvot välillä [-5,5]
x=x/5.-5.
y=y/5.-5.
;mielivaltainen z-pinta
z=sin(2*y)*cos(x)
;piirretään varjostettu pinta
shade_surf,z
END
```

IDL - FOR-silmukat

- Joka tuottaa seuraavaa:

/home/heikki/ATK2021/harj3_foresim

heikki@ Wed Sep 8 10:07:41 2021

IDL - IF-rakenne

- ▶ IF-rakenteella voidaan suorittaa komento, jos määritelty ehto täyttyy.
- ▶ Esimerkiksi jos haluttu toimenpide on yksittäinen komento.

- ▶ Jos $x \neq 2$ tulostetaan tämä:

```
IF x NE 2 THEN print,'x ei ole 2'
```

- ▶ Sulkuja voidaan myös käyttää selventämään koodia:

```
IF(x NE 2) THEN print,'x ei ole 2'
```

- ▶ Lisää mahdollisia rakenteita:

```
IF(x EQ 2) THEN print,'x=2'
```

```
IF(x LE 2) THEN print,'x<=2'
```

```
IF(x GT 2 or LT 0) THEN print,'x>2 tai x<0'
```

```
IF(x GT 2 or LT 10) THEN print,'2<x<10'
```

```
IF(x GT 2 AND x NE 10) THEN print,'x>2 ja x!=10'
```

IDL - IF-rakenne

- Rakenne jos halutaan suorittaa useampia komentoja ehdon täyttyessä on seuraava:

```
IF(x EQ 0) THEN BEGIN
    print,'x=0'
    y=2.
ENDIF
```

- Nyt THEN BEGIN ilmoittaa että ehdon täyttyessä seuraa useita lauseita.
- ENDIF päättää komennot.
- Voidaan myös lisätä ELSE-rakenne joka suoritetaan jos ehto ei täyty:

```
IF(x EQ 0) THEN BEGIN
    print,'x=0'
    y=2.
ENDIF ELSE BEGIN
    print,'x!=0'
    y=1.
ENDELSE
```

IDL - keywordin testaaminen IF-rakenteella

- Lisätään edellä olleeseen yksinkertaiseen ohjelmaan tulosta-keyword, jonka arvoa testataan:

```
pro aliohjelman_nimi,x,kappaletta, tulosta=tulosta
; määritellään aliohjelmassa x,
; ja käytetään toista argumenttia
; sen luomiseen
x = findgen(kappaletta)
; tulostetaan x, jos tulosta-keyword on annettu
if(keyword_set(tulosta)) then print,x
end
```

Suoritetaan ohjelma:

```
IDL> aliohjelman_nimi,uusimuuttuja,5,/tulosta
tai
IDL> aliohjelman_nimi,uusimuuttuja,5,tulosta=1
jolloin printtaa x:n arvot
```

IDL - WHILE-rakenne

- ▶ WHILE DO rakenteella suoritetaan toimintoa kunnes annettu ehto ei ole enää voimassa. Esimerkiksi:

```
IDL> x=0.  
IDL> WHILE x LT 10. DO x=x+1.  
IDL> print,x  
10.0000
```

- ▶ Taas jos halutaan suorittaa useita komentoja kunnes ehto ei ole enää voimassa:

```
x=0.  
WHILE(x lt 10.) DO BEGIN  
    x=x+1.  
    print,x  
ENDWHILE
```

IDL - STOP-proseduuri

- ▶ STOP-proseduurilla voidaan pysäyttää ohjelma suoritus halutussa kohdassa ja palata takaisin komentotilaan.
Esimerkiksi:

`stop,x,y`

- ▶ Jolloin ohjelma pysähtyy ja printtaa x- ja y-muuttujien arvot.
- ▶ Voidaan käyttää esimerkiksi ohjelmien debuggauksessa, tai jos halutaan lopettaa ohjelman suoritus tietyn ehdon täyttyessä.
- ▶ Kirjoittamalla **.cont** ohjelman suoritus jatkuu